

بنگاه های اقتصادی را نام برد. در چنین شرایطی شفافیت و کیفیت مطلوب اطلاعات مالی، که پایه و اساس تصمیم گیری های بهینه اقتصادی سرمایه گذاران، اعتبار دهندگان و بطور اعم استفاده کنندگان از اطلاعات است، از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. اصولاً در یک بنگاه اقتصادی، محیط حسابرسی حاکم، نقش اساسی را در جهت بوجود آوردن کیفیت مطلوب اطلاعات مالی ایفاء می کند.

در حال حاضر دو حوزه مشخص عملیات بنگاه اقتصادی نیازمند استفاده از خدمات حرفه ای حسابرسی است. خدمات حسابرسی ارائه شده در این دو حوزه به موازات یکدیگر قرار دارند. در حوزه اول، نیاز به گزارشگری مالی برون سازمانی، شامل ارائه مجموعه صورت های مالی گواهی شده توسط اشخاص مستقل وجود دارد. حسابرسان مستقل بعنوان حسابرسان برون سازمانی نقش اصلی را در این حوزه ایفاء می کنند. آن ها به دلیل عدم وابستگی به بنگاه اقتصادی، احتمال گزارش اشتباه کشف شده در صورت های مالی را بالا می برند.

برای سرمایه گذارانی که پس اندازه های خود را از طریق خرید اوراق بهادار، از جمله سهام در اختیار بنگاه های اقتصادی قرار می دهند، کسب بازده مناسب از سرمایه گذاری انجام شده بسیار مهم است.

استفاده کنندگان از گزارش های مالی هنگامی می توانند به اطلاعات مالی منعکس شده در گزارش های مالی اتکا کنند که این گزارش حاوی اطلاعات شفاف و قابل اتکا باشد. [۳]

حسابرسی مکانیزمی کارا برای فراهم کردن اطلاعات شفاف و قابل اتکا می باشد. پژوهش حاضر با اشاره به این که کیفیت حسابرسی قابلیت اتکا اطلاعات را بالا می برد به بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و صحت پیش بینی سود، که از اطلاعات مورد نیاز سرمایه گذاران می پردازد. به نظر می رسد نتایج پژوهش حاضر بتواند برای سازمان بورس اوراق بهادار در جهت ارائه صحیح پیش بینی سود مثمر ثمر باشد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

هدف صورت های مالی عبارت از ارائه اطلاعات تلخیص و طبقه بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیفی گسترده از استفاده کنندگان صورت های مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد [۳]

اطلاعاتی برای تصمیم گیری قابل استفاده است که مفید باشد. اطلاعات مالی جهت مفید بودن باید دارای خصوصیات کیفی باشد. برخیز خصوصیات کیفی به محتوای اطلاعات مندرج در صورت های مالی و برخی دیگر به چگونگی ارائه این اطلاعات مربوط می شود. خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات، "مربوط بودن" و "قابل اتکابودن" است. هرگاه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکا نباشد، مفید نخواهد بود [۴]

کیفیت حسابرسی و پیش بینی سود

دکتر سید حسین علوی طبری^۱،

دکتر سید احمد خلیفه سلطان^۲، ندا شهبندیان^۳

۱- عضو هیات علمی دانشگاه الزهراء(س) - دکترای حسابداری

۲- عضو هیات علمی دانشگاه الزهراء(س) - دکترای حسابداری

۳- کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه الزهراء(س)

چکیده

بر اساس پیشینه تحقیق کیفیت حسابرسی رابطه مستقیمی با قابلیت اتکا گزارشات مالی دارد. در تحقیق پیش رو، بررسی می شود آیا کیفیت حسابرسی با پیش بینی سود شرکت ها رابطه دارد؟

جامعه آماری تحقیق، شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵ می باشد. شواهد موجود بیانگر آنست زمانی که شرکت ها بوسیله حسابرسان متخصص در صنعت حسابرسی می شوند، صحت پیش بینی سود بالاتر و انحراف پیش بینی سود کمتر است. همچنین اندازه موسسه حسابرسی با انحراف پیش بینی سود رابطه معکوس دارد.

در کل، نتایج تحقیق نشان می دهد کیفیت حسابرسی، که بر اساس اندازه حسابرسان و تخصص صنعتی حسابرسان مشخص می شود، با پیش بینی دقیق تر سود رابطه دارد.

واژگان کلیدی: کیفیت حسابرسی، سود پیش بینی، تخصص در صنعت حسابرسان و اندازه حسابرسان.

مقدمه:

از جمله عوامل اساسی در ایجاد تغییرات بنیادی در محیط اقتصادی ایران، می توان عمومی شدن مالکیت بنگاه های اقتصادی، تامین مالی از طریق مشارکت عمومی و خصوصی سازی بخش های دولتی و

.....*

*نویسنده مسئول

اطلاعات مربوط، بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال یا آینده و تائید یا تصحیح ارزیابی های گذشته موثر واقع می شود [۴].

اطلاعاتی قابل اتکاست که عاری از اشتباه و تمایلات جانبدارانه بااهمیت باشد و به طور صادقانه معرف آن چیزی باشد که مدعی بیان آن است یا به گونه ای معقول انتظار می رود بیان کند [۴].

صورت های مالی منبع اولیه اطلاعات مورد نیاز در بازارهای سرمایه است. اطلاعات این صورت ها باید از اعتبار منطقی برخوردار باشند. حسابرسان با ارزیابی مستقل صورت های مالی از صحت و بی طرفی اطلاعات مربوط به وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان وجوه نقد مندرج در این صورت ها و این که بر اساس اصول پذیرفته شده حسابداری تهیه شده اند، گزارش می دهند و به صورت های مالی اعتبار می بخشند [۸].

هولتاسن و واتز بر اساس پژوهشی اظهار کردند که قیمت سهام به عنوان یک ویژگی کمی می تواند مبنای مناسبی برای اتکای سهامداران به گزارش های حسابرسی باشد [۱۱].

از دیدگاه استفاده کنندگان اطلاعات، گزارش حسابرسی بسیار با ارزش است. این ارزش به دلیل افزایش احتمال کشف اشتباهات با اهمیت و موارد عدم رعایت اصول پذیرفته شده حسابداری و میزان پوشش بیمه ای ایجاد شده برای افراد و گروه های ذی علاقه است [۶].

کیفیت بالای حسابرسی، قابلیت اتکای گزارشگری را با کاهش خطاهای عمدی و غیر عمدی در سود تاریخی افزایش می دهد [۷].

اطلاعات سود تاریخی شاخص مناسبی برای ارزیابی عملکرد آتی شرکت نمی باشد، لذا پیش بینی سود آتی از جایگاه ویژه ای برخوردار است. قدرت پیش بینی سود با وجود اطلاعات مالی قابل اتکا افزایش می یابد. تحقیقات گذشته نشان می دهد که برای پیش بینی سودهای آتی واحد اقتصادی، از اطلاعات سود های تاریخی استفاده می شود. تحلیل گران مالی، اطلاعات در دسترس مانند سود های گذشته و قیمت ها را پردازش می کنند تا بتوانند سود آتی را برآورد کنند [۱۷].

یکی از منابع شرکت ها برای تهیه بودجه و پیش بینی سود، صورت های مالی تاریخی می باشد، لذا اعتبار و قابلیت اتکای صورت های مالی برای آنها حائز اهمیت است.

کریشنان دریافت که بازده بازار با گزارش های مالی حسابرسی شده توسط ۴ شرکت بزرگ حسابرسی (۴ بزرگ) رابطه نزدیکی دارد و نتیجه گرفت که کیفیت حسابرسی، قابلیت اتکای گزارش های مالی را افزایش می دهد [۱۳].

رامان و کرانا بیان کردند که اعتماد سرمایه گذاران به صورت های مالی با درک آنها از کیفیت حسابرسی افزایش می یابد [۱۲].

با توجه به این که اعتبار گزارشگری مالی، با کیفیت حسابرسی افزایش می یابد و اطلاعات حسابرسی

شده مبنای تعیین سود پیش بینی شده هر سهم می باشد؛ پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و صحت یا عدم صحت پیش بینی سود سالانه می پردازد.

کیفیت حسابرسی:

از کیفیت حسابرسی تعریفهای گوناگونی کرده اند. در ادبیات حرفه ای اغلب کیفیت حسابرسی در رابطه با میزان رعایت استانداردهای حسابرسی مربوطه تعریف می شود.

در مقابل، پژوهشگران حسابداری ابعادی چندگانه برای کیفیت حسابرسی قائلند و این ابعاد اغلب به تعریف هایی که ظاهری متفاوت دارند، منجر می شود. عمومی ترین تعریف ها از کیفیت حسابرسی عناصر زیر را در بر می گیرد:

- احتمال وجود اشتباهات عمده در صورتهای مالی که حسابرسان بتواند آنها را کشف و گزارش کند،

- احتمال این که حسابرسان برای صورتهای مالی حاوی اشتباهات با اهمیت گزارش مشروط صادر نکند،

- دقت اطلاعاتی که حسابرسان درباره آن گزارش صادر کرده است،

- سنجه ای برای توان حسابرسی در کاهش اشتباهات و تحریفات جانبدارانه و بهبود کیفیت داده های حسابداری [۱۴].

پژوهش های انجام شده نشان می دهد تقاضا برای حسابرسی پیش از آن که الزام قانونی مطرح باشد، وجود داشته است. در نتیجه، این ادعا که نقش اقتصادی حسابرسی در مقایسه با الزام قانونی، محرک تقاضا

برای کار حسابرسی و تمایز کیفیت است، معقول به نظر می رسد. بنا به استدلال برای ورود به تحقیق درباره نظریه تقاضا برای کیفیت حسابرسی از آنجا ناشی می شود که بین مدیران شرکت و سرمایه گذاران تقارن

اطلاعاتی وجود ندارد. از آنجا که بحث قیمت گذاری سهام شرکت مطرح می باشد، حسابرسی یکی از راه های مشخص کردن اعتبار اطلاعات صورت های مالی است. فرضیه های متعددی در این باره وجود دارد

که چگونه شهرت حسابرسان (ادراک سهامداران از کار حسابرسی) می تواند به عنوان نشانه ای برای کیفیت اطلاعات به کار رود. تحقیقات انجام شده چنین مطرح می کند که "حسابرسی با کیفیت بالاتر" دقت

اطلاعات تهیه شده را بهبود می بخشد و به استفاده کنندگان به خصوص سرمایه گذاران فرصت می دهد با اعتماد بیشتری وضعیت مالی و نتایج عملکرد شرکت را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. بر اساس نظریه

تقاضا، شرکت ها با روی آوردن به حسابرسانی که نام معروفتری دارند می کوشند نشان دهند که کیفیت اطلاعات صورت های مالی آن ها مطلوب تر است. نیاز به حل تناقضات نمایندگی نیز محرک دیگری برای

تقاضای حسابرسی با کیفیت است. نامتقارن بودن اطلاعات بین صاحب سرمایه (ذینفعان) و نماینده (مدیر) موجب بروز اغتشاش ذهنی می شود و این نگرانی پدید می آید که نماینده، منافع شخصی خود را به هزینه

صاحب سرمایه دنبال می کند. بر اساس تئوری نمایندگی، صاحب سرمایه و نماینده به این نتیجه می رسند

که به نفع هر دو طرف است که اغتشاش ذهنی کاهش یابد، لذا ترتیباتی را دنبال می کنند که منافع شخصی آن ها را همراستا سازد. یکی از این ترتیبات، حسابرسی مستقل است که ابزاری نظارتی برای بهبود اطلاعات درباره وضعیت و عملکرد مالی شرکت و افزایش تقارن اطلاعات است. هر چه تناقض نمایندگی بین مدیران و صاحبان سرمایه بزرگتر باشد، هزینه های نمایندگی بیشتر و نیاز به حسابرسی مستقل با کیفیت بالا افزون تر خواهد بود. بخش دیگری از پژوهش های انجام شده درباره کیفیت حسابرسی بر عرضه حسابرسی با کیفیت مطلوب به وسیله حسابرسان مستقل، متمرکز بوده است [۱۵].

تحقیقات نشان داده است که ساختار موسسه حسابرسی نیز بر کیفیت حسابرسی اثر دارد. بر اساس این تحقیقات کیفیت حسابرسی در موسسه هایی که ساختار قوی تری در استفاده از روش های حسابرسی دارند، با سایر موسسه ها تفاوت دارد. ادغام موسسه های حسابرسی و یکسان شدن روش های مورد استفاده در موسسه های مختلف، این فرضیه را کم اهمیت ساخته است. بیشتر محققان این نظریه را مطرح کرده اند که به طور کلی، رابطه مستقیمی بین کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی وجود دارد و اگر موسسه های بزرگتر حق الزحمه بیشتری به صاحبکار تحمیل می کنند بدین معنی است که کیفیت خدمات حسابرسی آن ها مطلوب تر است. تحقیقات، البته این فرضیه را نیز مطرح کرده است که موسسه های بزرگتر به دلیل تجربه بیشتر و ساختار مناسب تر، می توانند بخشی از صرفه اقتصادی خود را به مشتری منتقل کنند و حق الزحمه کمتری از صاحب کار بگیرند [۱۴].

خدمات حسابرسی و کیفیت انجام آن در ایران، بویژه در سال های اخیر در سطح نسبتاً مناسبی است و درصد چشم گیری از حسابرسان، استانداردهای حسابرسی را در حد به نسبت قابل قبولی رعایت می کنند؛ ولی تارسیدن به مرحله مطلوب فاصله زیادی داریم. یکی از دلایل این امر، جامعه استفاده کننده از اطلاعات مالی است. برخی از استفاده کنندگان از اطلاعات مالی فاقد آگاهی کافی در این زمینه هستند و خواسته های تعریف شده ای از حسابرسان ندارند، به استثنای حداقل هایی که در قانون آمده است. در کشورهای پیچیده صنعتی، ارائه کنندگان اطلاعات مالی و استفاده کنندگان از آن برای کیفیت اطلاعات و حتی نحوه ارائه آن اهمیت زیادی قائلند. ولی جامعه ایران از این بابت خیلی آگاه و حساس نیست و در حد الزامات قانونی با موضوع برخورد می کند. دلیل دیگر، ساختار اقتصادی است. اقتصاد ایران به طور غالب، دولتی است و در اقتصاد دولتی استفاده کننده از خدمات حسابداری و حسابرسی از زوایای خاصی موضوع را دنبال می کند و خواست آن با نیازهای استفاده کنندگان در بخش غیر دولتی با مفهوم گسترده آن مطابقت ندارد [۲].

پیشینه تحقیق:

شاید بتوان تحقیق دی آنجلو را اولین تحقیق در زمینه کیفیت حسابرسی دانست. دی آنجلو در تحقیق خود به این نتیجه رسید که موسسه های حسابرسی بزرگتر، انگیزه قوی تری برای ارائه حسابرسی با کیفیت

بالاتر دارند. زیرا علاقه مند هستند که شهرت بیشتری در بازار به دست آورند و از آنجا که تعداد صاحب کارانشان زیاد است نگران از دست دادن آن ها نمی باشند. تصور بر این است که چنین موسساتی به دلیل دسترسی به منابع و امکانات بیشتر برای آموزش حسابرسان خود و انجام آزمون های مختلف، خدمات حسابرسی را با کیفیت بالاتری ارائه می کنند [۱۰].

با این فرض که کیفیت حسابرسی رابطه مثبتی با قابلیت اتکا صورت های مالی دارد، بهن و همکارانش به بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و پیش بینی سود پرداختند. فرضیات تحقیق آن ها عبارت بود از این که صحت پیش بینی سود با کیفیت حسابرسی رابطه مثبت دارد و انحراف پیش بینی سود با کیفیت حسابرسی رابطه منفی دارد.

نمونه آماری تحقیق شامل شرکت های آمریکایی برای دوره ۵ ساله از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ می باشد. در این تحقیق کیفیت حسابرسی را بوسیله دو متغیر مستقل، تخصص صنعتی حسابرسان و اندازه حسابرسان، تعیین کردند. تخصص صنعتی حسابرسان بر مبنای دارایی های شرکت های صاحبکار به نسبت کل دارایی های شرکت ها در صنعت خاص و اندازه حسابرسان بر اساس ۵ بزرگ یا غیر ۵ بزرگ بودن موسسات حسابرسی سنجیده شد. نتیجه تحقیق نشان داد که شرکت هایی که توسط حسابرسان با کیفیت تر حسابرسی می شوند پیش بینی های سود صحیح تری دارند و شرکت هایی که توسط حسابرسان غیر ۵ بزرگ حسابرسی می شوند انحراف پیش بینی سود بیشتری دارند [۸].

چانتائو و همکارانش در تحقیق خود به تحلیل شناخت (درک) بازار سهام از کیفیت حسابرسی، بین تعدادی از موسسات حسابرسی کوچک در بازار حسابرسی چین پرداختند. در تحقیق چانتائو و همکاران معیار ارزیابی کیفیت حسابرسی، ضریب واکنش سود یا ERC بود و تحقیق آن ها به بررسی رابطه مداوم بین اندازه موسسه حسابرسی و ارزیابی بازار از کیفیت حسابرسی در چین (طی سال های ۲۰۰۱ الی ۲۰۰۳) پرداخته است. این محققین به یک رابطه مثبت بین اندازه موسسه حسابرسی و درک سرمایه گذار از کیفیت سودآوری دست یافتند. چانتائو و همکاران دریافتند که بازار سهام واکنش قوی تری نسبت به سود های غیرمنتظره حسابرسی شده بوسیله موسسات حسابرسی بزرگتر نشان می دهد. این اثر پس از کنترل وضعیت مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین و بررسی ویژگی های مالکیت آن مشخص گردید. نتایج تحقیق چانتائو نشان داد که اندازه های مختلف موسسات حسابرسی روی کیفیت حسابرسی تاثیر گذار است و بطور نسبی سرمایه گذاران، موسسات حسابرسی بزرگتر را دارای کیفیت حسابرسی بالاتری می دانند و البته باید این نکته را در نظر گرفت که حسابرسی در چین برخلاف آمریکا دارای رقابت بالایی است [۹].

پیوت و جنین به بررسی کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در فرانسه پرداختند. آن ها ۲۵۵ مشاهده شرکت سال در سال های ۱۹۹۹-۲۰۰۲ مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که شرکت هایی که توسط ۵

بزرگ حسابرسی، حسابرسی می شوند با مدیریت سود کمتری مواجه نیستند و در واقع تفاوت های کیفیت حسابرسی ۵ بزرگ تائیری بر عدم مدیریت سود ندارد [۱۶].

اهمیت و اهداف تحقیق:

از آن جا که گزارش های مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی، مبنای مناسبی برای بیان وضعیت آتی شرکت ها فراهم نمی کند، گزارش های بودجه ای برای سرمایه گذاران از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از این رو، پیش بینی سود که در واقع بیانگر عملکرد شرکت در سال آتی می باشد دارای جایگاه خاصی است. پیش بینی سود نیازمند اطلاعات قابل اتکا است. تحقیقات گذشته بیان می کند که تهیه کنندگان بودجه یکی از استفاده کنندگان صورت های مالی و اطلاعات سودهای تاریخی جهت پیش بینی سودهای آتی واحد اقتصادی می باشند. برای مثال، اسپچپر بیان کرد که تهیه کنندگان بودجه، اطلاعات در دسترس مانند سودهای گذشته و قیمت ها را یکسان سازی و پردازش می کنند [۱۷].

با توجه به اینکه پیش بینی سود از اطلاعات مورد نیاز بازار سرمایه می باشد و بر تصمیمات سرمایه گذاران و نوسانات قیمت سهام اثر دارد؛ ضرورت انجام این تحقیق احساس می شود. هدف این پژوهش بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر پیش بینی سود می باشد.

فرضیه های تحقیق:

فرضیه در حقیقت راه حل پیشنهادی محقق برای پاسخگویی به مساله است. این راه حل با مطالعه دقیق پیشینه تحقیق، بررسی تجارب مقدماتی درباره جواب های ممکن و مشاهده پدیده های مربوط بدست می آید. با تعمق در تحقیقات انجام شده در دنیا جهت پاسخگویی به پرسش های مطرح شده و دستیابی به هدف تحقیق، فرضیه های زیر تدوین شده است:

فرضیه اول: کیفیت حسابرسی با پیش بینی صحیح سود رابطه معنی دار مستقیم دارد.

فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی با نوسان پذیری پیش بینی سود رابطه معنی دار معکوس دارد.

متغیرهای تحقیق:

باتوجه به اینکه در این تحقیق اثر کیفیت حسابرسی بر پیش بینی صحیح سود و انحراف پیش بینی سود را مورد بررسی قرار می دهیم، متغیرهای وابسته به شرح زیر تعریف می شود: [۸]

متغیرهای وابسته:

ACCY^۱ = پیش بینی صحیح سود

$$ACCY_t = (-1) \frac{|FORECAST_t - EPS_t|}{PRICE_t - 1}$$

DISP^۲ = انحراف پیش بینی سود

$$DISP_t = \frac{STD(FORECAST_t)}{PRICE_t - 1}$$

متغیرهای مستقل:

متغیر مستقل تحقیق کیفیت حسابرسی است. در تحقیقات مختلف تعاریف متفاوتی از کیفیت حسابرسی بیان گردیده است. دی آنجلو کیفیت حسابرسی را به عنوان "احتمال ارزیابی بازار از: (الف) تحریف های با اهمیت موجود در صورتهای مالی که توسط حسابرسی کشف شده است و (ب) گزارش تحریف های مذکور" عنوان نمود [۱۰].

در این تحقیق کیفیت حسابرسی براساس اندازه موسسه حسابرسی و تخصص حسابرسی در یک صنعت خاص سنجیده می شود: [۷]

Auditor = یک متغیر موهومی^۳ است که اگر حسابرس، سازمان حسابرسی باشد ۱ (یک) و اگر نباشد (صفر) است [۱].

ISPEC = عبارت از میزان تخصص حسابرسی در صنعت مورد حسابرسی که به شرح زیر محاسبه می شود:

«جذر مجموع ارزش دفتری دارایی های مشتریان موسسه حسابرسی در آن صنعت تقسیم بر جذر مجموع ارزش دفتری دارایی های تمام مشتریان آن موسسه حسابرسی.»

متغیرهای کنترلی تحقیق به شرح زیر می باشد: [۸]

SIZE: لگاریتم ارزش بازار حقوق صاحبان سهام.

.....*

1-Forecast Accuracy (Accy)

2-Dispersion of Analysts' Forecaste (DISP)

3-Dummy

۲- شرکت در دوره مطالعه تغییر سال مالی نداده باشد.

۳- نماد معاملاتی شرکت به تابلوی غیررسمی بورس منتقل نشده باشد.

۴- اطلاعات مالی شرکت در دوره مورد مطالعه در دسترس باشد.

باتوجه به شرایط تحقیق، روش نمونه گیری در این تحقیق نمونه گیری طبقه ای می باشد که نمونه متناسب با حجم طبقات است. طبقات در این تحقیق شامل صنایع مختلف بورس با شرایط فوق می باشند. با استفاده از روش فوق و با در نظر گرفتن شرایط جامعه ۱۴ صنعت انتخاب شد و حجم نمونه ۱۰۰ شرکت مرتبط با این صنایع تعیین گردید.

جامعه آماری این تحقیق دربرگیرنده شرکت هایی است که طی سال های ۱۳۸۱-۱۳۸۵ در بورس اوراق بهادار تهران حضور داشته اند.

مدل تحقیق:

با توجه به مدل استفاده شده در تحقیقات قبلی از جمله تحقیق بهن و همکاران [۸]، برای آزمون فرضیات تحقیق از مدل زیر استفاده می گردد:

$$ACCY \text{ or } DISP = B0 + B1Aditor + B2ISPEC + B3(Auditor * ISPEC) + B4SIZE + B5SURPRISe + B6LOSS + B7ZMIJ$$

برای انجام این تحقیق پس از استخراج داده ها جهت آزمون فرضیه ها از روش PLS یا حداقل مربعات ادغام شده استفاده شد.

از روش های OLS یا حداقل مربعات معمولی برای برآورد پارامترهای رگرسیونی که مشاهدات آنها مستقل از هم می باشند، استفاده گردید. باتوجه به اینکه داده های این تحقیق به صورت ترکیبی (زمان-مقطعی) جمع آوری شده اند، پس از هم مستقل نیستند لذا از روش PLS برای برآورد پارامترها و تحلیل اطلاعات استفاده شد. یافته های پژوهش به صورت تجزیه و تحلیل داده ها به عنوان یک فرآیندی از روش علمی، یکی از پایه های اساسی هر مطالعه پژوهشی است، که از طریق آن کل فرآیند پژوهش، از انتخاب مسأله تا دسترسی به یک نتیجه هدایت می شود.

در این تحقیق آماره های توصیفی از جمله میانگین، میانه، واریانس، چولگی و کشیدگی، برای تمام متغیرها محاسبه شده است. این شاخصها توزیع آماری متغیرها را نشان می دهد. در ابتدا میزان همبستگی پیرسون نیز محاسبه و ارائه شده است و سپس برای تحلیل داده ها بنا به ماهیت داده ها که به صورت

.....
1 Pooled Least Squar

SURPRISE: درآمد سال جاری منهای درآمد سال قبل تقسیم بر قیمت سهام.

Loss: برای مشاهدات / سال که سود دارند برابر ۰ (صفر) و آنهایی زیان دارند ۱ (یک) است.

ZMIJ: درجه ورشکستگی شرکت براساس مدل Zmijewski

مدل Zmijewski

زیمسکی با استفاده از نسبت های مالی، نقدینگی، عملکرد و اهرم مالی، الگوی زیر را ارائه کرد:

$$X = -4.3 - 4.5x1 + 5.7x2 + 0.004x3$$

X_1 = سود خالص به ارزش دفتری کل داری ها .

X_2 = ارزش دفتری کل بدهی ها به ارزش دفتری کل داری ها .

X_3 = ارزش دفتری داری های جاری به ارزش دفتری بدهی های جاری.

در تحقیق انجام شده در ایران باعنوان "بررسی کاربردی مدل های پیش بینی ورشکستگی Zmijewski و Shirata در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار"، الگوی زیمسکی با اطلاعات شرکت های داروسازی و نساجی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که این الگو توانایی طبقه بندی درست شرکت ها را به دو گروه ورشکسته و غیرورشکسته دارا است و به این نتیجه رسید که درصد خطای الگو ۱۸/۴۳ درصد و دقت الگو ۸۱/۵۷ درصد است [۵]

روش تحقیق:

تحقیق حاضر از نوع کاربردی همبستگی است. تحقیقات همبستگی شامل کلیه تحقیقاتی است که در آن سعی می شود، رابطه بین متغیر های مختلف با استفاده از ضریب همبستگی تعیین گردد.

انتخاب نمونه و دوره مطالعه:

خصوصیات زیر برای اطلاعات جامعه تعریف شده است، فقط شرکت هایی در قلمرو مکانی تحقیق قرار گرفتند که دارای کلیه ویژگی زیر باشند:

۱- باتوجه به متغیر تخصص حسابرسی در صنعت خاص (ISPEC)، آن صنعت باید حداقل دارای ۵ شرکت باشند.

.....
1 Absolute value of the Earning surprise (SURPRISE)
2 Zmijewski's Financial Distress Score (ZMIJ)

مقطعی-زمانی جمع آوری شده اند از تحلیل پانلی استفاده شده است. محاسبات آماری با استفاده از نرم افزار spss و Eviews انجام شده است.

آزمون فرضیات :

یکی از مهمترین پیش فرض های مدل های رگرسیون داشتن توزیع نرمال برای باقیمانده های مدل است. در صورت نرمال نبودن باقیمانده های مدل، اعتبار آزمون هایی که برای پارامترها استفاده می شود زیر سوال می رود. بنابراین توزیع باقیمانده در پردازش هر مدل رگرسیونی باید کنترل گردد. مقادیر سطح معنی داری ACCY و DISP در سال های مختلف کمتر از ۰/۰۵ است، یعنی داده ها نرمال نیستند. لذا تبدیل لگاریتمی برای دو ACCY و DISP توزیع هر دو متغیر را نرمال نموده است زیرا مقادیر سطح معنی داری آن ها کمتر از ۰/۰۵ نیست. برای بررسی و برآورد مدل کلی از تحلیل پانلی^۱ استفاده شده است. دلیل استفاده از این روش به علت نوع ماهیت داده ها است. زیرا در تحلیل پانلی داده ها به صورت مقطعی-زمانی^۲ گردآوری شده اند.

متغیرها	فرض اول		فرض دوم	
	مقدار	سطح معنی داری	مقدار	سطح معنی داری
C	(۳.۴۲۹)	۰.۱۶۴۹	(۲.۱۵۸۰)	۰.۰۰۶۶
AUDITOR	(-۰.۲۲۶۴)	۰.۵۹۷۱	(۰.۲۸۰۵)	۰.۰۴۶۵
ISPEC	۱.۱۱۶۶	۰.۰۷۸۶	(-۰.۵۸۱۸)	۰.۰۰۴۹
ISPEC*AUDITOR	۰.۷۷۷۱	۰.۳۴۴۵	۰.۷۳۶۳	۰.۰۲۲۶
SIZE	(۰.۱۹۱۷)	۰.۳۲۸۱	(۰.۰۹۴۹)	۰.۱۹۵۰
Ln(SURPRISE ^2)	۰.۲۳۱۳	۰.۰۰۰۰	۰.۰۴۷۳	۰.۰۰۱۱
LOSS	۲.۸۹۲۵	۰.۰۰۰۰	۰.۸۳۱۹	۰.۰۰۰۰
ZMIJ	۰.۰۳۳۱	۰.۷۶۹۳	(-۰.۰۶۶۳)	۰.۰۳۶۷
D-W	۱.۷۹		۱.۸۶	
R ²	۰.۱۴		۰.۱۹	

اگر سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر در سطح ۹۵٪ رد می شود یعنی آن متغیر تاثیر گذار است و علامت آن هم جهت تاثیر گذاری را نشان می دهد.

میزان ضریب تعیین برای فرض اول ۱۴٪ و برای فرض دوم ۱۹٪ می باشد.

.....*

1- Panel Analysis

2- Cross section-time series

نتیجه گیری :

نتایج آزمون فرضیه ها به شرح زیر می باشد :

نتایج آزمون فرضیه اول : ضریب تعیین حاصل از فرضیه اول برابر ۰/۱۶ است ، این بدان معناست که در مدل برآوردی ۱۶ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل بیان می گردد . اما تمام متغیر ها معنی دار نیستند بنابراین با روش گام به گام مدل منتخب برآورد می شود . در روش گام به گام میزان ضریب تعیین ۱۴ درصد است و متغیر Auditor (اندازه حسابرسی) از مدل حذف می شود . آزمون معنی داری مدل (آزمون F) نیز نشان داد که مقدار سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است ؛ در نتیجه فرض H_0 رد و مدل در سطح ۰/۹۵ معنی دار است .

تفسیر ضرایب بدین گونه است که صحت پیش بینی سود (ACCY) با تخصص صنعتی حسابرسی رابطه مستقیم دارد.

بر اساس تحقیق انجام شده توسط بهن و همکاران ، صحت پیش بینی سود برای شرکت هایی که حسابرسان متخصص در صنعت دارند بیشتر است و اندازه حسابرسی تاثیری در صحت پیش بینی سود ندارد [۸].

نتایج آزمون فرضیه دوم : میزان ضریب تعیین مدل فرضیه دوم ۰/۱۹ است ، این بدین معناست که در مدل برآوردی ۱۹ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل بیان می گردد . آزمون معنی داری مدل (آزمون F) نشان داد که مقدار سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است ؛ در نتیجه فرض H_0 رد و مدل در سطح ۰/۹۵ معنی دار است .

تفسیر ضرایب بدین گونه است که انحراف پیش بینی سود با اندازه حسابرسی و تخصص صنعتی حسابرسی رابطه معکوس دارد .

در تحقیق بهن و همکاران انحراف پیش بینی سود با تخصص صنعتی حسابرسی رابطه معکوس دارد و اندازه حسابرسی تاثیری در انحراف پیش بینی سود ندارد [۸].

محدودیت های پژوهش :

در فرآیند انجام تحقیق علمی ، مجموعه شرایط و مواردی وجود دارد که خارج از کنترل محقق می باشد ولی به طور بالقوه می تواند نتایج تحقیق را تحت تاثیر قرار دهد. برخی از این محدودیت ها ذاتی و بعضی ناشی از شرایط محیطی و محدودیت زمانی تحقیق می باشد . اهم محدودیت هایی که به شرح زیر آمده است در اجرای این تحقیق وجود داشته و در تفسیر نتایج و تعمیم پذیری آن باید مورد توجه قرار گیرد :

۱- مهم ترین محدودیت تحقیق عمده پژوهش های انجام شده در ایران ، عدم دسترسی به کلیه اطلاعات مورد نیاز است . در تحقیق حاضر هر چند با مراجعه به منابع اطلاعاتی قوی مشاهدات زیادی در اختیار

۱۳۸۵.

- ۵- منصفی، ی. بررسی کاربردی مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی Shirata و Zmijewski در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۴: ۶.
- ۶- والاس، وی. نقش اقتصادی حسابرسی در بازارهای آزاد و بازارهای تحت نظارت، ترجمه امیر اصلانی، ح. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، ۱۳۸۱.

7- Becker, C.L., M.L. DeFond, J. Jiambalvo, and K.R. Subramanyam. **The effect of audit quality on earnings management.** Contemporary Accounting Research . 15 (1998).

8- Behn , Bruce K. , Jong-Hang Choi & Tony Kang . **Audit Quality and Properties of Analyst Earning Forecasts** . www.SSRN.com.2007.

9- Chuntao Li , Frank M . Song , and Sonid M.L.Wong . **Audit Firm Size and Perception of Audit Quality : Evidences from a competitive Audit market in china.** www.SSRN.com , pp: 1-17 (2007).

10- De Angelo. **Auditor Size and Audit Quality.** Journal of Accounting and Economics, pp. 189-199(1981).

11- Holthausen R., and R. Watt .**The relevance of the value-relevance literature financial accounting standard setting.** Journal of Accounting and Economics 31 (2001).

12- Khurana, I.K., and K.K. Raman. **Litigation risk and the financial reporting credibility of Big 4 versus Non-Big 4 audits: Evidence from Anglo-American Countries.** The Accounting Review 79 (2004).

13- Krishnan, G. **Audit quality and the pricing of discretionary accruals.** Auditing. A Journal of Practice & Theory 22 (2003).

14- Meyer ,Mishael J. and John T. Rigs. **The impact of auditor – client relationships on the reversal of first –time audit qualifications** . Managerial Auditing journal, pp : 53 – 55 (2007).

15- Peecha ,Mark E ,et al . **It is all about audit quality: perspectives on strategic – systems auditing.** Accounting organizations and society , pp : 4 – 10(2005) .

16- Piot .C, Janin . R. **Audit Quality and Earning Management in France** , www.SSRN.com, July ,2005.

17- Schipper, K.**Commentary on Analysts' Forecasts.** Accounting Horizons ,1991.

محقق قرار گرفت، باز هم از این قضیه مستثنی نیست.

نبود بانک اطلاعاتی منسجم و قابل اتکایی که بتوان کلیه اطلاعات مربوط به سود هر سهم، اندازه شرکت، تعداد سهام و سایر فاکتورهای مورد نیاز مربوط به شرکتهای عضو جامعه را یافت، به عنوان یک محدودیت اساسی تلقی می‌گردد. البته محقق اطلاعات مربوط به سود هر سهم را با توجه به بهترین اطلاعات موجود محاسبه کرده است.

۲- تعیین سود پیش‌بینی و تعدیلات آن در طی سال برای اثبات فرضیه‌ها در تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. لذا عدم وجود تعدیلات سود پیش‌بینی طی سال برای بعضی شرکت‌ها یکی از محدودیت‌های اصلی تحقیق بود که در برخی موارد منجر به صفر شدن انحراف معیار سود پیش‌بینی طی دوره شد.

۳- به علت اعمال برخی معیارهای گزینشی در انتخاب شرکت‌های مورد مطالعه، انتخاب شرکت‌های نمونه با محدودیت مواجه شد.

پیشنهاد‌هایی برای تحقیقات آتی:

با انجام هر تحقیق، راه به سوی مسیری جدید باز می‌شود و ادامه راه، مستلزم انجام تحقیقات دیگری است. بنابراین، انجام تحقیقاتی به شرح زیر در ادامه نتایج این پیشنهاد می‌شود:

- ۱- بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و تخصص صنعتی حسابرسی در ایران.
- ۲- بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی در ایران.
- ۳- تاثیر وجود کمیته حسابرسی داخلی بر کیفیت حسابرسی شرکت‌های ایران.
- ۴- رابطه پیش‌بینی سود و تخصص صنعتی حسابرسی.
- ۵- بررسی چگونگی افزایش سطح کیفیت حسابرسی در موسسات حسابرسی کوچک.
- ۶- بررسی تاثیر آموزش بر کیفیت حسابرسی موسسات حسابرسی.

منابع

- ۱- باد پا، الف. عوامل موثر بر تعیین حق الزحمه حسابرسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲.
- ۲- راثی، ج. اثربخشی عملکرد کمیته کنترل کیفیت، مجموعه مقالات حسابرسی، شماره ۳۰ (۱۳۸۴)
- ۳- علوی طبری، ح. رابطه بین منابع صرف شده برای حسابرسی داخلی و مخارج حسابرسی مستقل، مطالعات حسابداری، شماره ۴ (۱۳۸۲).
- ۴- کمیته تدوین استانداردهای حسابداری. مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، تهران: سازمان حسابرسی،